

ZAMYŠLENÍ NAD KOMUNIKOVÁNÍM STATISTIKY V MÉDIÍCH

STATISTICKÁ ANALÝZA DAT, PSY117

Nikol Kvardová

UČO: 450512, jednooborová Psychologie

Vyučující: Mgr. Stanislav Ježek, Ph.D.

Datum odevzdání: 1. 5. 2016

Fakulta sociálních studií MU, 2015/2016

Článek uveřejněný na portálu lidovky.cz o sourozeneckých konstelacích, který jsem si vybrala pro svoji seminární práci, pojednává o vlivu sourozeneckého pořadí na osobnost člověka, zejména o tom, jak pořadí narození formuje naši inteligenci. Článek nás informuje o tom, že prvorození mají v průměru vyšší IQ, než jejich mladší sourozenci, protože prvorozeným dětem se od svých rodičů dostává větší pozornosti (Prvorozený a benjamínek, 2016). Oproti prvorozeným jsou v aspektu inteligence znevýhodněni jak mladší sourozenci, tak jedináčci. Jedináčci totiž disponují průměrně vyšším IQ než druhorození, ale nižším, než prvorození, jelikož prvorozené děti jsou vůči jedináčkům zvýhodněni svojí rolí staršího učitele (Prvorozený a benjamínek, 2016).

Co nám ale říká originální zdroj této zprávy?

V originální studii zabývající se vztahem mezi pořadím narození a inteligencí, kterou provedli Brent Robert a Rodica Damian (2015), byl zkoumán vzorek 370016 studentů amerických středních škol s průměrným věkem 15.81 let ($SD = 1.26$). Zkoumané osoby byly rozděleny do dvou skupin: první skupinu tvořili prvorození jedinci (36.3%) a skupinu druhou jedinci druhorození (63.7%), kde byly zahrnuti všichni, kteří se narodili druhí, třetí, čtvrtí atd. Inteligence byla měřena ve třech oblastech: verbální kompetence, matematické kompetence a schopnosti prostorové představivosti. Jako ukazatel centrální tendence byl použit průměr (m) skóre z každé ze tří oblastí zkoumání, z ukazatelů míry variability byla vybrána směrodatná odchylka (SD). Pro potvrzení či zamítnutí souvislosti mezi inteligencí a pořadím narození byla použita parciální korelace z důvodu zamezení vlivu proměnných, jako je socio-ekonomický status rodičů, struktura rodiny, počet sourozenců, věk a pohlaví jedince. Byly také provedeny vzájemné korelace mezi všemi působícími proměnnými, ze kterých se například zjistilo, že množství sourozenců v rodině negativně koreluje se socio-ekonomickým statusem rodičů (Brent, Damian, 2015). Data byla zobrazena prostřednictvím přehledových tabulek, ve kterých byly uvedeny deskriptivní statistiky (n , m , SD) a korelace mezi proměnnými.

Co se výsledků studie týče, průměrná korelace (r) mezi pořadím narození a inteligencí byla stanovena 0.04, přičemž nejvyšší parciální korelace měla hodnotu 0.08, což odpovídá 0.12 vyššímu IQ u prvorozených jedinců (Brent, Damian, 2015). Zde vyvstává důležitá otázka, jestli

je taková hodnota korelace v našem případě signifikantní. Korelace 0.04 nepoukazuje skoro na žádnou souvislost, ale vzhledem k velikosti našeho vzorku lze soudit, že mezi inteligencí a pořadím narození je pozitivní vztah. Závěr a výsledek studie zní takto: hypotéza předpokládající vyšší inteligenci u prvorozených jedinců se sice potvrdila, ale rozdíl jednoho bodu IQ je tak nepatrný, že pořadí narození se nezdá být důležitým prediktorem inteligenčního vývoje (Brent, Damian, 2015).

A jak tyhle výsledky interpretuje článek v médiích?

Mediální článek nás informuje o tom, že lidé narození jako první v pořadí, mají v průměru oproti svým mladším sourozencům o jeden bod vyšší IQ (Prvorozený a benjamínek, 2016). Z původního výzkumu byl tedy vybrán pouze ukazatel centrální tendence, a to průměr. To je dle mého názoru dobrá volba, protože vzhledem k tomu, že článek je určený pro laickou veřejnost, si i člověk „neodborník“ může udělat o problému dobrou představu. Média už ale bohužel nezmínila důležitý závěr studie, a tím je fakt, že rozdíl v IQ mezi prvorozenými a druhorozenými není v reálném životě vůbec významný a že pořadí narození nedeterminuje lidský intelekt. Kvůli tomuto opomenutí si čtenář odnese zcela jinou informaci, a to tu, že pořadí narození se silně podílí na utváření lidské inteligence a že rozdíl v IQ je významný, což ve skutečnosti není. Článek na jednu stranu příliš přehání, když poukazuje na významný rozdíl v IQ, na druhou stranu nezprostředkovává čtenáři všechny relevantní informace. Článek dále sděluje informaci, která se v originální studii vůbec nevyskytuje. Podle lidovek mají jedináčci IQ nižší než prvorození, ale vyšší než druhorození (Prvorozený a benjamínek, 2016). Původní výzkum se však o jedináčcích vůbec nezmiňuje a médi v tomto ohledu poskytují zcela mylnou a zcestnou informaci.

Originální studie zmiňuje také některé nedostatky výzkumu. Výzkum nedokázal zachytit či zohlednit proměnné, jako věkové rozdíly mezi sourozenci, vliv nebiologických rodičů a věku matky, i když všechny tyto proměnné mohou výzkum významně ovlivnit (Brent, Damian, 2015). Článek na severu lidovky.cz ale žádné takové limity výzkumu neuvádí. Neposkytuje tak čtenáři objektivní pohled.

Zdroje

Lidovky.cz. *Prvorozený a benjamínek jsou ve výhodě. Sourozence formuje pořadí v rodině.* (2016). Staženo z: http://relax.lidovky.cz/prvorozeny-a-benjaminek-jsou-ve-vyhode-sourozence-formuje-poradi-v-rodine-1uj-/veda.aspx?c=A160227_135737_In_veda_ELE

Robert, B., Damian, R. (2015). The association of birth order with personality and intelligence in a representative sample of U.S. high school students. *Journal of Research in Personality*, 58, 96-105.

Napsala jste to pěkně. Jenom mě trápí, že studie je příklad prezentovaný na semináři.

To nemohu přijmout.

SJ